

ORGANUL

LUMINAREI.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu pre Gratiosa inoientia.

Sambata

Nr. XVII.

26 Apr. 1847

TRANSILVANIA.

CLUSIU, 15: 27 Apr. In Sied. L. se per-
tracta al 11 le proiectu de lege despre poterea
pedepsitoria a domnului pam., pentru ca-
re se aduse urmatoriulu concludu:

1) Colonulu, carele intru plenirea despusetiun-
neloru despre tempulu si modulu facerei servitiu-
rilor domnesci, aduse intru al 4 le proiectu de
lege de in est'empu, sear portá lenevesce si cu
dammulu domnului pam., seau togm'a se ar tra-
ge inapoi dela implinirea loru, se pote pedepsi
de domnulu pam. si fara intrevenirea vre unei alte
deregatorii; asia catu, deca fara cauza de ase pu-
té luá insusu nu ar stá la servitiu, pentru fiasce
care di de lucru cu palma se pota luá un flo-
rentu, care va stá in voea colonului al rescum-
perá cu doua dile de lucru asemenea, ér' pentru
dioa cu boii de doua ori atat'a socotinduse. Ér'
la templarea, candu colonulu nu la tempulu pre-
scrisu prein lege ci mai tardiu ar esi, domnulu
pam. lu va poté astringe se plinesca a dóa-di
tempulu lucrului asia trecut.

2) Colonulu, carele au esitu la lucru in tem-
pulu seu, ci cu damnu l'au portatu si pentru a-
ceea se au menatu inapoi dein loculú lucrului
domnescu, suptu asemenea pedepse se pote trage,
ba inca pentru damnu prein servitiu occasiona-
tu, in urm'a estimarai prein jurati dein satu au
dein satulu vecinu se pote astringe alu platí pan'
la sum'a de 6 fl.; pentru damnu causatu de do-
mestici totu deaum'a colonulu stapanu indetorin-
duse a face destulu, inse pe lenga remanerea dre-
ptului de asi cercá inapoi pre al seu.

3) Asta pedepsire ce de locu se pote luá la
executiune, domnulu pam. seau plenipotentiarin-
lu numai dupa deplin'a ascultare si in sentia de
facia celu pucinu a dona marturii ce nu potu ve-
ni suptu exceptiune, o pote dictá asupr'a colonu-
lui; si decumva domnulu pam. scie carte, la pof-
t'a colonului e detoriu acea sententia panenduo
in scrisu impreuna cu insemnarea numeloru ace-
loru de facia si descrierea circumstantiala a tota
gresiel'a, ai o dá fara nici o plata; ér' de cumva
domn. pam. nu ar sci carte, colonulu pote se é
dela persone credentiose intielegatorie la lucru a-
testatu facundu in urm'a spunerei marturieloru
foste de facia.

4) De cumva colonulu, au careva de ai lui, ve-
temandu se ar atinge de domnulu pam., de arendato-
riulu seau sierbitorii lui de economia, seau se ar

scolá asuprale, in lucru fiendu nu ar ascultá seau
se ar portá cu necuvenentia, domnulu pam. seau
person'a cui se au incredentiatu portarea poterei
domnesci pedepsitorie pote numai de catu selu
prenda si punendulu in fiera selu tramita in ma-
n'a deregatorii spre pedepsire dupa cuvenentia,
ba inca la acea templare, candu ar fi lipse de a-
jutoriulu deregatorii locale, acést'a e indetorita
ai o dá suptu greutatea de a respundere.

5) Domnulu pam. ce nu ar voi a traí cu de-
reptulu domnului pam. de a pedepsi, pote se
transpuna acést'a potere deregatoriulu de curte,
arendatoriulu au ori cui altuia, numai catu e in-
detoritu asta transpunere ao face cunoscuta dere-
gatorii competente; de sine urmandu, cum ca de
ar urmá ceva damnu dein reulu traiu cu asta po-
tere, si impoteritulu de domnulu pam. nu ar fi
in stare de ajunsu spre reintorcerea aceliua seau
spre portarea pedepsei ce mai giosu se va stato-
ri pentru asia escesu, acea domnulu pam. impo-
teritulu o va portá pan'la deplina immultiemire.

6) Celelalte relatiuni ale coloniloru ce nu aru
curre dein colonicatura si deaci inainte se voru
indreptá pe calea deregatoriiloru si scauneloru de
judecata ordinarie.

CLUSIU, 1 Mai. st. n. In sied. LI, incatu
pentru restringerea abususuriloru domnesci, de ca-
rele vorbesce al 12 le proiectulu de lege, se con-
cluse, cum ca:

1) Domnulu pam. carele pe colonulu seu, pre-
ste servitiulu insemnatu in al 4 le art. de lege de
in est'empu seau abatunduse dela modulu acolo
determinatu, ne luandui in susu mantuentia l'ar
astringe la servitiuri, seau l'ar ingrenia cu dacia
preste indetoririle statorite intru a 5 si 6 art. de
lege dein est'anu,—e indetoritu la templarea de
antáiu pentru tota dioa de lucru pedeps'a stato-
rita prein al 11 le art. de lege, 1 §. dupa genulu
seu, ér' la adou'a cese au trasu preste cuvenen-
tia, a reintorce indoitu pre calea deregatorii cu-
venenciosa.

2) De cumva domnulu pam. la intemparile
ce nu se tienu de judecatoriái, seau ne ascultandu
marturiile statorite pre in al 11 le art. de lege,
3 §. ar face judecata asupr'a colonului chiaru si
candu nu ar trece mesur'a pedepsei statorite pre-
in al 11 le art. de lege, 2 §., e indetoritu a re-
intoarce pedeps'a luata impreuna cu damnu si
spesele facute; preste aceea, de cumva judecato-
ria mai inalta ar aflá escesulu de asia sorte, ca-
tu deregatoria publica se trebuessa ase scolá a-

menitiandu, la acésta templare pote se demânde o cercetare speciale pre calea legeri spre luarea pedepsei de pre acef'a incependu dela 12 fl. pan. la 200 fl. Domnulu pam. seau plenipotentiatulu lui se pote trage la cercare publica si pentru faptele templete in legatura cu facerea escesuriloru scrise in lege, ci-ne tienende de pedepsirea pre calea urbariale. De cumva domnulu pam., ne urmându calea legeri, dein singura pôterea sa ar scote pre colonu de pre mosiai, seau afara de templarile statorite intru al 9le art. de lege ar impiedecá venderea folosentiei mosiei colonicale si a superedificatelor sale, seau, dupa al 10le art. de lege, pre colonulu ce au implenitu conditiunile esirei, lar' opri dela esire libera, la tote aceste templari deregatori'a radicânda va pune pre colonu in traiulu cu beneficiurile legeri, afara de aceea pote se traga pe domnulu pam. preste intorcerea damnului, speselor, ostenelei, cu 24 fl.

4) De cumva domnulu pam. in contr'a beneficiurilor date prein al 3le art. de lege, 5 si 6 §., seau in contr'a intogmirei §lui 9, afara de calea acolo prescisa de pôterea sa ar opri pre colonulu dela folosenti'a morii sale,—reponenduse colonulu prein deregatori'a radicanda in folosenti'a asigurata de lege, domnulu pam. preste aceea cá pentru pierderea urmata dein despoiare e detoriu arentregi damnulu, se va pedepsi inca cu 24 fl.

5) De cumva vre un deregatoriu economu ci nembracatu de domnulu pam. cu exercitiulu pôterei dominale, seau altu ori care incredentiatu ar face escesuri, si ar dá semne cá vre a fugi, si la templare candu nu ar fi posesionatu nusi ar pune caventi,—judelele nobililoru al tienutulu cu scirea domnulu pam. pote numai de catu selu aresteze, nemica ajutandui nobilitatea, si selu trimita la inchisori'a Comitatulu.

6) Tote spelele pentru procesulu, in tote casurile infirate in acestu articlu de lege, le va portá partea cea pierdiatoria.

Ungaria. Maiestatea Sa se indurá afara de mai susu (Nr.XV) atins'a suma de 200,000 fl. a demandá a se mai impromutu-dá alti 150,000 fl., dein care 1/3 fara interusuriu, ér' 2/3 cu patru procentu, spre castigarea sementiei, precum, si cá ori ce bucate, ce se aru aduce pentru cei lipsiti, acelea in urm'a aretarei prein deregatoriile competente si dupa recunoscerea prein comisariatulu regiu, sese pota aduce in launtrulu tierci fara nici o vama.

PRINCIPATELE ROMANESCI.

BUCURESCI, 8: 20 Apr. Pana in 5/17 Apr. Sum'a colectei facute numai in Capitala sui la 472,716 lei, care cu cea dein Valachi'a mica in 80,320 si cea dein ajutórele celoru in deregatorii pusi si dein Casele publice in 2,200,000 face cu totulu 2,753,036 lei. Sumele mai insemnate facute in galbeni, galbenulu socotitu in 31 1/2 lei, sunt urmatoriele:

Principele domnitoriu	6000 galb.
Princ. Michail Obrenovici	1000 —
Principés'a Mariola Ghica	200 —
— Trubetzkoj, n. Ghica	300 —
D. Pitariu Evangeli Sapa	1000 —
Societatea arendatoriloru de sare	1000 —
D. Cluciaru G. Opranu	700 —
Fratii Germanu	700 —

D. Banu Barbulu Stirbei	—	317	—
—Ministru Balcanu	—	200	—
—Mich. Xanto	—	200	—
—Steriu Papasoglu si Scurtu		200	—
—Trandafir Patschura		200	—
—Cons. rusescu Mavros		158	—
—C. Tschokan	—	150	—
—Pitariu J. Valiadi	—	120	—
—Banu G. Filipesculu		118	—
—Archim. dela Cernica		103	—
Alte 14 persone cate 100 etc.		1400	—

—Pana la 13: 25 Apr. se mai adunara înca 19,552 lei, 20 para. De insemnatu e, cá cu tota nespusu marea pierdere, ce au patitu negutiatori'a de aci, totusi nici o casa negutiatoresca nusiau curmatu platirile sale, precum si ca dein 20 pan' la 30 mii locuitori damnificati nici macar' unulu nici macar' o nopte nu au ramasu fara nutrementu si fara acoperementu, atat'a fú de mare filantropi'a fratiloru. (B. Zeit.)

Rumnicu, 8: 20 Apr. Eri la 12 ore intr'a miédiadi esi focu dein cas'a unui mesariu, si portatu de un ventu furiosu ca celu dein Bucuresci intorse in cenusia 58 de case, intre care Seminariulu episcopescu, Scolele, Cas'a judecatorasca si alte edificii mari.

FRANCIA.

PARIS, 6 Apr. st. n. In Camar'a Deputatoru se sculá Deputatulu Chapuys de Montlaville asi propune si a desfasiurá propositiunea tendiatoria spre a imunitá de dreptulu timbrulu (Stámpel) tote gazetele si foile periodice ce se aru indetora, cá nu voru se publice Romanuri in feuilletons (foitie, asia se numesce in unele gazete partea de in giosu in paginile de antain suptu linia, in care se publica Romanuri, recensii teatrale, critici literarie etc.). Propunatoriulu aduse inainte nu numai abaterea gustulu cetitoriloru dela politica, demoralisarea publiculu prein naratiuni imorale, stricarea gustulu esteticu in limba, in literatura, ci si taxele exorbitante impuse gazetelor in asiá mesura, catu se asemena unei confiscari deplinu, aducundu de exemplu: jurnalulu le Siecle, a caruia pretiu de abonare, pentru Paris e de 40 fr., pentru cei de afara 48 fr. dein carii trebuie se platesca pentru timbru 21 fr. si pentru postia 14 fr. in suma 35 fr. asia cátu pentru spelele culesulu, chartiei, tipariulu, spelele generale, interesele capitalulu obligatu, redactiune si beneficiuri nu remane de catu 13 fr. pre un abonamentu. Intre cuventatorii ce se radicara asup'a propusetiunei mai de insemnatu fu deputatulu St. Marc Girardin, carele intre altele dise: „Io inca asiu dori, ca gazetele se nu publice romanuri in foitie, asemena crediu cá si pentru romanuri asta forma de literatura e rea. Ci io credu, cá in preste totu trebuie lasate lucrurile se se indrepte de sine, de cate ori e vorb'a de literatura, de gustulu publicu. Aici e vorb'a de republic'a literelor, ei dar' in asta republica nu se afla nici un tribunal literariu, vreti voi se radicati unulu? Io marturisescu in catu pentru mine, cá cu tota incredentiarea ce am in acesta Camara si in D. propunatoriulu, totusi asiu avé ore ce nencredentiare vedendu Camar'a radicanduse intru tribunal litera-

riu. Academi'a francesca încă vrî la începutu a fi tribunal literariu, ci cu tote că eră spriginita de un ministru puterosu, de Richelieu, ea fî nefericita într'acestu punctu. Io credu a fi de lipse, că gustulu publicu, singurulu adevratu pitoriu de lege in fapta de literatura, se judece despre acele rateciri trecatorie, ce potu se ocure. Domniloru, voi sciti, cate scimbari domnescu in literatura, cum un gustu scote pe altulu. Ce va sese intemple? Critic'a nu va lipsi de a face luatoriu a minte gustulu publicu, si intru o di, o di, care nu e departe veti vedé cadiendu acea literatura, o veti vedé cadiendu fara de a ve mestecá catu mai pucinu in regularea si conserbarea ei, si fara de a intrá intru un dominiu, ce nu se tiene de voi. Au numai romanurile in foitie sunt de condamnata? Nu. Ci voi veti intempiná aceleasi rele pre tutindinea; si de veti scote literatur'a rea de in foitia, fara indoéla casi va aflá locu airilea, etc.— Camar'a determiná, a se luá propositiunea la socotela. Journ. des D., carele inca publica romanuri in foitia, firesce că e contrariu acestei propusetiuni, si o tractéza cu un contemtu nespusu: „Noi spunemu fara sfiela, dice, că scopulu si midioloculu sunt intru intogm'a de risu. Cuventulu baronului Chapuis Montlaville-lu publicamu fara de al calificá; acést'a ne e singura resbunarea, si bine că Camar'a i-luá propusetiunea la socotela, totusi suntemu prea convinsi, ca nu e nici un omu cu minte in Camara, care se o judece altmentrea de cum noi.“

PARIS, 1: 13 Apr. Cererea, ca beserec'a St. Genovefei, ce suptu tempulu revolutiunei se intorsese intru un Pantheon, seau locu de immortalizarea celor mai alesi barbati a Franciei, é-rasise se redé destinatiunei de antain, se pare că nu va se intempine impiedecári dein partea guvernului. Dupa destinarea ei de acum, ea stá parasita si inca va mai stá, de ora ce practic'a parlamentaria de acum nu se va entusiá pana la emiterca de decrete dedatorie de imortalitate, pre in care se fece de risu adunarea nationale suptu revolutiune. Afara de aceea regele cu museulu seu dein Versailles, unde elu onoreza celebritatilenatiunei cu statue si busturi, asi începutu a reimpinge orecum acelu cultu paganescu de gloria pentru care eră destinatu Panteonulu. Camar'a dede acea cerere ministeriului spre asi dá parerea. — Abdelkader catra capetulu lui martiu é-rasi începutu a se aretá pre campu de incolo de lacurile sarate dela Mascara catra a média-di. Generarii Cavaignac si Renault se indreptara într-acolo cu dóua colomne dein Dhaya si Saida; sise spereza că acum voru se dé Emirului lovitur'a cea dein urma.

PARIS, 11 Apr. st. n. In Camar'a deputatoru, ministru lu invetiaturei publice presentá doue proiecte de lege anunciate de vreo câte-va zile, despre invetiatur'a primaria, si de libertatea invetiaturei in obiectulu cei secundarie. Camar'a demandá ase típari amendóne, a se impartí impreuna cu motivele si ase strapune spre cercetare in Cancelarii.

— Sciri mai noua dein Alger anuncia, cum ca Bu-Maza, unulu de intre cei mai rescotori sierifi arabi asupr'a franciloru, e prinsu. Se dice, că se va tramite la Paris. — Principele Joinville plecá dein Toulon in 12 Apr. cu náile de linea: Soverain, Jena si Jupiter; in catrau, e ascunsu.— Si Journ. des D. gra-

esce ca de lucru aproape de adeveru, cum ca in locul Comitelui St. Aulaire s'a denumitu de Legatu francescu la Curtea de London ducele de Broglie. — In Camar'a Deputatoru in 5: 17 Apr. ocere pentru revocarea decretulu de esiliu asupr'a familiei lui Napoleon, se dede in latore er' altele pentru restaurarea iconei acelu imperatu pre crucea Legiunei de onore, precum si pentru redárea numelui de Napoleon-Vendée capitalei provinciei Vendée, ce dela restaurare in coce, se chiama Bourbon-Vendée, se indreptara catra ministru lu presidente.

G R E C I A - T U R C I A.

ATENA, 4 Apr. In 31 Mart. sosira trei nai de linea anglesci: Rodney, Albion, Vangard (altu coresp. in nr. trecutulu scriea: Bayard) venindu de la Lisboa si intrara in portulu Pireu.— D. Argiropulos, legatulu grecescu in Constantinopoli, si dupa incetarea relatiuniloru diplomatice, luá mandatu de a remané acolo si a ingrigi de interesele negutiatoresci. Port'a taiandu tota cuminecaciunea diplomatice cu Grecia, totu nu tramise pasaporturile Dui Argiropulos.— Amiculu poporulu (o foia grecesca dein Aten'a) in 2 Apr. cuprinde, dupa marturi'a Gar. Un. de A., acestu locu insemnatu de spiritulu, ce sufla in animile greciloru intru acést'a diferentia: Dupa scrisori dein Constantinopoli Sultanulu intru onota serogá de cele trei poteri (Anglia, Francia, Rusia) pentru ajutoriu spre umilirea superbiei natiunei grecesci, caria atatea au ertatu, si acum are de ai multemí acea vetemare, că trebe sesi cersiéscu facere destulu. Inainte numai ministrii Sultanulu! striga foi'a. Greculu nu seteme de furnicáriele asiaticiloru. Greculu n'au invetiatu a intrebá catu e demare numerulu ostiloru, ci unde sunt aceia.

— Sciri dein Maina (in Morea seau Peloponesu) vorbescu de rescote; partidile Mavromichali si Tzanataki începura certele intre sine, si au cursu sânge. Opiniunea publica anevoc se pote incredentiá, că acestu evenimentu subitu nu ar stá in ceva legatura cu sosirea nailoru anglesci.

Constantinopoli, 1 Apr. Legatulu grecescu de aici nu e chiaru astrinsu a lasá Constantinopoli, ci numai Port'a nu va mai acceptá nici o comunicatiune officiosa mai multu de la elu. In Pireu sosira într'aceea patru nai anglesci de linea (Corespondentii directi scriu numai de trei), é'r aici D. Wellesley luá indreptare dein London se ajute Port'a dein tota potenti'a si sei suatúesca a nu se plecá intru nemica! Cumca Angli'a nu are voc de a scapá dein manasi asta ocaziune benevenita, ci o va intrehuentiá spre ajutorirea catu mai curendu a caderei neplacutulu sie ministeriu grecescu de acum, la tempu de lipse sicu amenitiare de putere, elucru chiaru, precum si că Anglia nu cauta aici nici la interesulu natiunei grecesci, nici la autoritatea tenerulu regatu ci numai la a sale pofte si doriri, adeca la restatorirea unei preponderante influentie in peninsul'a grecesca, carea se tiena suptu tutoratu guvernulu grecescu.

— Dupa sciri dein Constantinopoli 7, Apr. Corvetta ces. r. austriaca Cesarea lasá cornulu de auru, spre a face un incunguru in archipelagu si spre deprinderea, barbatiemei; se dice, că a luat cursulu catra Atena.

P R I N C I P I A

de limba și scriptura.

XV.

E curiosu lucru, nu e indoiala, a vedé in acelu triânghiu formatu de Dunare și de doue mari trei limbe de o natura cu totul diversă: bulgaresca, albanesca, romanesca, uninduse într'un punctu, in formarea și locarea articliloru sei intru o forma. De Bulgari, insii schiaii au desperatu de ale pote revindecă într'acestu punctu originalitatea, precum vediumu. D. Kopitar tiene cu Albanesii, noi firește ținemu cu românii. Șe vedemu numai dein ce momente.

Bulgarii au in sing. m. o, ot, f. ta, pl. te
 Albanesii — — — u, „ ia „ te
 Romanii — — — lu, le „ a „ li, le

Asia Bulgarulu dice ЧОВЕКО seau ЧОВЕКОУ, dela ЧОВЕК omu, — ЖЕНАТА, dela ЖЕНА muliere, — ОБЛАЦИТЕ dela ОБЛАК mulori. Albanesulu dela njeri, njeriu, — dela grua, grujaja, — dela re, re te. Romanulu: omu, omuluseau om'lu, — muljere, muljerea; vaca, vacaa seau vac'a, — nuori, nuorili seau nuorii. Esemplele acestea noi le adusemu aici tote dupa D. Kopitar.

Noi nu scimur formatu-siau bulgarii articlii dein articlii grecescei, τὸ, τὴ etc., au dein pronume schiaii precum: κτο au πο, bulg. што care, ce. D. Kopitar lu-numesce articlu-pronume o-t. Dar' despre albanesi, cumca ei au articlii sei parte dela bulgari, parte dela romani, numai dein alaturarea cu articlii acestor'a inca e mai invederatu de catu se nu se precépa. U si ia in sing. nu sunt alta de catu articlii romanesci in limb'a vulgare u si a seau ea, de era ce vulgulu in locu de omulu, vacala, muliere-la, pan'astadi dice: omu', vac'a, muliere'a, precum si in plur. omeni' in locu de omenili de si seriemu omenii; intr'ataf'a catu l de in fem. sing. au si peritu cu totulu dein limb'a romanesca inca si cea literaria. Er' articlulu albanescu te in plur. este invederatu bulgaricu.

Cum dar' au potutu romanii sesi formeze articlii dupa limb'a albanica, carea si ea si iau formatu dein alt'a, dein bulgaric'a, carea inse si ea si iau formatu dein influentia limbei romanesci? Aci insusi cursulu firescu al lucrurilor pottesce a presupune, cum ca, deca bulgarii se semtira constrinsi asi forma articli ca romanii, ei sau invetiati si ai intrebuentia ca acestia adeca postpunden-dui dupa nume ca densii, — prein urmare si albanesii intogm'a, incu ca ataf'a mai multu, cu catu acestia, precum vediumu, articlii loru dela romani si bulgari nu numai iau invetiatu ai intrebuentia, ei iau chiaru si impromutatu.

Impromutarea albanesiloru dein limb'a romanesca, seau cum place Dlui Kopitar dein cea latina de pre tempulu lui Augustu, nu e lucru cu totulu rar. D. K. produce doaspradi ece cuvente albanesci de origine latina, si potea se produca mai multe, ci elu alese numai de acelea, de in care se arate, ca chiaru si pronuntia le a remasu ca pre tempulu acelu Cesaruu. Ci nu e rá lipse ase sui la tempuri de asia inalta vechime, candu asemenea esemple potea se afle chiaru si in limb'a rom. cum se vorbesce preste Dunare, unde g si c aspru, nemutatu inainte de e, i, in pake, ghinta, pescu, in locu de pace, ginte, pesce, si alte mai multe, in togm'a se afla

ca si in esemplele dein limb'a albanesca; gint si pesk etc. Noi amu poté aduce un mare numeru de alte cuvente romane, ce se mai afla in limb'a albanesca, de intre care unele sunt cu tota forma romanesca, altele cu o forma stricata, unele comune amenduror'a, altele numai in cea albanesca aflande, ci ne restringemu la pucine pentru angustimea locului pan'a alta ocaziune.

Cuntre contra, catra; ieta aetas, eta; reze radius, raza; vertietia veritas, adeveratate; cale caualius, calu; novoia nonvolle, nevoie: bura vir, barbatu; pulpa pulpa, pulpa; numur numerus, numeru; masicul masculus, mascuru; argiant argentum, argintu (preste Dunere: asime dupa greci); scumpa spuma, spuma; fund profundum, afundu; li untra linter, la cei vechi lunter, luntre (preste dunere: lándura); breca bracca, noi numai in compuse: bracamentu, imbracu; lia c laucus, latiu; grigge grex gregis, cupia, etc.

De in carele inse numai ataf'a vremu a deduce, ce nu nise va poté negá nici odata, catu de mare a trebuitu se fia orecandu intenderea si influentia limbei romane in tota acca peninsula transdanubiana pana la marginile Italiei mai dein susu seau ale Galicie cisalpine transpadane, a cei limbi, ce noi cu tota dreptatea o potemu numi limba romanesca, limba romana orientale, precum si D. K. inca se pare a lasá in locu.*) Noi numai nu potemu pricepe, cum acestu prea invetiatu barbatu schiaii, dupa ce inceperea limbei romanesci o pune la a. 219 inainte de Christosu, pre tempulu cuprinderii Iliriculu prein Romani (l. c. p. 80): dupa ce dice, cumca inceputulu acci limbe romane, romanesci, nu e dein al cincilea seclu dupa Chr. ci cu siesa sute de ani mai vechiu, de candu adeca Romanii siau pusu pitorul pe tiermurii orientali ai marii adriatice, pana la o suta de ani dupa Chr., candu Traianu subjugá si pre Daci seau Tracii de catra media-nopte (p. 85); dupa ce recunosece, ca limb'a acésta e cea mai vechia fia a limbei latine (p. 77), — dupa atatea adeca judecati favorose in partea limbei romanesci, nu potemu pricepe, cum acelfasi apoi numai de catu o pote face sierba limbelor, germane si albanesci, si a dice, cumca cuventele soldatulu romanu dein Emimontu intru al 6ie seclu: „torna, torna fratre“, pe ne dreptulu le socotescu romanii cá pre celu mai vechiu monumentu al limbei romanesci (p. 82). D. K. dice, ca acelea si in limb'a romana occidentale inca aru soná asia. E bine, ci deca seau graitu in Tracia, partea orientale a imperiulu, si deca limb'a romanesca e limb'a romana orientale, precum recunosece (p. 85), au nu e mai firescu a presupune, ca sunt cuventate in acést'a limba, nu in cea occidentale? Adeveratu, greu lucru e une ori afi consecuente; si se adevereza, ce insusi D. K. citeza dein Thunmann: cumca dupa ce romanii, nu mai joca acele role de frunte, ce le jocau orecandu, dupa ce se fecera supusi altoru popora si sunt nefericiti, istoricii inca iau nesocotitu, si cá istoriculu inca e asia de nedreptu ca si altu omu: elu nesocotesce pre celu ce nu e fericitu.

*) La l. c. p. 85: Eine ganz andere Art Sprache romane, als die des Occidents, war die Frucht dieser Verbindung. Und diess ist — die walachische Sprache!

De in „Istori'a Girondistiloru“

de A. de LAMARTINE.

XIX.

Pana ce Adunarea si-é a mana tote poterile, ale dreptului prudentiei si ale necesitatei, D. de La Fayette se arunca cu o incumetare stemperata in mediuloculu poporului, ca acolo si cu pericolulu vietii se si-rentarésca confidenti'a pierduta. Primulu instinctu al poporului trebuia se fia de a macelari pe generariulu perfidu, care i-a fostu respunsu pentru Rege pre capusi si care lu-lasà se fuga. La Fayette semti pericolulu seu, l'incongiura a-fruntandulu. Inscientiatu prein unulu dein primariisei oficiari despre fug'a regelui, a cursu la Tuilerii; acolo intelnesce pe Bailly mai marele Parisului, si pe Beauharnais presidentele Adunarei. Bailly si Beauharnais (l. Boharne) suspinau dupre orele perdiende pentru persecutiunea Regelui, inainte de a se puté convocá Adunarea si ai fi decretetele esecutorie. „Cugetati voi, le dise La Fayette, ca arestarea Regelui si afamiliei sale e necesaria salutei publice si pote singura garantizá de resboiulu civilie?—Da fara indoela, respundu mai-marele si presidentele.—E bine, io eau pe mine respunderea despre arestarea acést'a,“ reprende La Fayette si scrie numai de catu ordinele la tote gardele natiunale si civile de a arestá pre Rege. Acést'a inca erá odictatura, sicea mai personale deintre dictature, ce un singuru omu, punenduse in loculu Adunarei si al natiunei, apuca ast' forma asuprasi. Densulu cu asa autoritate privata si cu prevedereasi cetatiana s'a incercatu asupra libertatei si pote si asupra vietiei capului legiuitu al natiunei. Ast' ordine acondusu pre Ludovicu XVI la siafotu (échafaud,) ca ci readuse poporului victim'ai scapata „Bine pentru elu,“ scrise densulu in Memoriale dupre crudiile suferite de aste victime anguste „bine pentru elu, cá nu ordiniloru lui ci templarei cá fu cunoscutu de unu maestru de postia si releloru despusetiuni trebue ase ascrie arestareloru.“ Asia, cetatianulu ordiná ce cá omu tremurá se nu véda impenitu, si mai tardiu semtitiunea protestá in contra patriotismului.

Esindu dein Tuilerii, La Fayette se duse calare la Palatiulu Cetatei. Multimea impluse ripele; mani'ai erupse in invective in contra lui. Elu o afrontá cu serinetate. Sosindu pe piatiulu de Greve mai singuru, aflá acolo pe ducele d' Aumont, unulu dein capii sei de divisiune, intre manule poporului gat'a selu macelarésca. Elu imprastiá multimea uimita de indrasnéla lui si mantuí pe ducele d' Aumont. Elu reapucá puterea domnirii precarea intardiarea l'ar fi facutu se o perdia cu viatiasi. „Pentru ce gemeti voi? dise densulu ca- tra multime. Au nu fiacare cetatianu castiga 20 sou ca un venitu, cu stergerea listei civile? Si déca voi fug'a Regelui o numiti un reu, cu ce nume va senumiti o contra-revolutiune carea ve va lipsi de libertate? Elu esi dein Palatiulu Cetatei subtu escorta, si cu cea mai mare confidentia se duse ca- tra Adunare. La intrarea in sala Camus, togma candu mergea se siéda, se seculá cu indignatiune: „Nici o uniforma aici! strigá elu; noi nu trebue se vedemu aici nici o uniforma nici arma in cerculu acést'a! “Cateva membre dein laturea stenga se radica cu Camus, striga ca- tra La Fa-

yette: „Afa- ra dein sala! “si lu-retramitu, cu gesturi, pre generariulu infricatu. Alte membre, amici lui La Fayette, se precipitara inpregiurulu lui si impusera tacere sberaturiloru amenitiatorie alui Camus. D. de La Fayette capeta cuventula cancelli, pronuncia cateva cuvente usuatete lenga libertate si poporu, si propune Adunarei se asculte pe D. de Gouvion, secundariulu seu, carni erá incredintiata gard'a Tuileriloru. „Io respundu pen- tru acestu oficiariu, dise elu, si éau asuprami respunderea.“ D. de Gouvion se ascultá. Elu afirma cá esirile palatiului au fostu strinsu pazite si cá Regele n'a potutu esi pre niciun'a porta. M. Bailly, mai marele Parisului, confirma aste cuvente. Intendentele listei civile, D. de Laporte, veni la cancelli se presenteze Manifestulu lasatu prein Rege poporului seu. Cum l'ai capetatu? i-disera. Regele, responde D. de Laporte, l'a lasatu subtu sigilu cu un biletu pentru mine.—Cetesce biletulu, i-dice un membru.—Nu, nu, striga Adunarea cu o misticare unanima; acést'a e un biletu de incredintiare, noi n'avemu dreptu de al ceti. Asemenea recusazá a desface si o epistola ca- tra Regina a aflata pe més'a acestei principesse. Caracterulu generosu al natiunei domnea inca preste intaritarea momentana.

Manifestulu Regelui se ceti intre risuri si murmure.

„Franciloru, dice Regele in Adresai ca- tra alseu poporu, pana candu speram se vedu ase- nasce ordinele si binele publicu prein mesurele cointielesse intre mine si intre Adunare, nemica n'am crutiatu. Calumnia, batjocure, insulturi inca si lipsirea de libertatemi, tote le suferii fara ame plange. Ci acum candu vedu regatulu resturnatu, proprietatile vetemate, siguritatea personeleloru compromisa, anarchi'a completa in tote partile imperatiei, me credu detoriu a dá socotéla supu- siloru mei despre portaremi. In lun'a lui iuliu 1789, nu m'am temutu ame incredentiá Parisianiloru. In 5 si 6 octobre, macar' insultatu in pa- latiulu meu si marturu de impunitatea tutuloru crimeloru, nu am voitu se lasu Francia de frica se nu atitiu resboiulu civilie. Venii se me asiediu in Tuilerii, lipsitu de celea mai simple comodi- tati a vietii. Mi-smulsera gardele de corpu. Cei mai multi togma deintre nobilii fedeli fusera ma- celariti inainte a ochiloru mei. Cu calumnii infame spurcara pre Sociami fedela si devota, carea se impartasiá de amorea mea pentru poporu si carea generosa aluatu parte dein tote sacrifi- ciale cate i-am facutu; convocarea Staturiloru ge- nerale, dupl'a representatiune acordata la al trei- lea-statu, reunirea Ordiniloru, sacrificiu in 20 iuniu, tote le am facutu pentru natiune; aste sa- crificia tote s'au pierdutu, reu-conoscutu, intorsu in contra mea. Me retienura prinsu in palatiulu meu, mi-pusera temnitari in locu de garde, me facura respunsetoriu pentru un guberniu rapitu dein manule mele. In sarcinatu fiendu se manutienu demni- tatea Franciei facia cu poterile straine, mise-luá dreptulu de a face pace seau resboiu. Constitu- tiunea vostra e contradictiune perpetua intre ti- tului ce mi dá si intre functiunile ce mi denéga ea. Io sunt numai capu respondiariu al anarchiei, si posestatea seditiosa a cluburiloru smulge chia- ru de la voi puterea ce o ati smulsu de la mine. Franciloru, de aci ve asceptati regeneratiunea? Amorea vostra pentru Regele vostru ore candu erá

computata între virtutile voastre. Amorea acésta s'a scimbatu în ura și omagiulu în batjocoriri. Dela D. Necker incoce până la celu deîn urma factiosu, tota lumca erá rege, luandu afara pe Regele însusi. Până ce amenitiara pe Rege de ai luá și acestu titlu vanu, și ca voru închide pre Regîn'a într'u o monastire. În noptile deîn Octobré, candu s'a propusu Adunarei se mérga spre apararea Regelui cu fiéntiasii de facia, ca a dechiaratu ca nuce de demnitate sa se se straporte acolo. Se arestara matu-siele Regelui candu, deîn caus'a Relegiunei, ele voeau se tréca la Rom'a. Până ce și conscienti'a mi-o violara, până ce și în fedea relegiosa-mi mandara, candu voeamu se me ducu la Saint-Cloud, dupa bol'ami, spre ami pleni convalescenti'a; ei se temca se nu cumva se me ducu în residentia acésta spre ami face actele religiose cu preoti nejurati. Mi-despreusera caii, me astrinsera a intrá în Tuileries. D. de La Fayette însusi n'ia pututu asigurá nici ascultare legcii, nici respectulu detorin libertatei Regelui. Ei me astrinsera se departu înca și preotii Capelei mele și pre incredentiatululu conscientiei mele. În asta situatiune, nu mi remane alt'a de catu se apelezu la dereptatea și la amorea poporului méu, se fugu de împetirea factiosiloru și apasarea Adunarei și a Cluburiloru, într'u una cetate a regatului méu, și se dau suatu de acolo, în plena libertate, pentru modificarile ce Constitutiunea le cere, pentru restaurarea santei nostre religiuni, pentru întarierea potestătei regale și pentru consolidarea unei libertăti adeverate."

Adunarea, ce mai de multe ori a intreruptu cetirea Manifestului preîn bobote de risu și ferberi de indignatiune, cu nepasare trecú la ordulu dilei și recepú juramentulu generariloru functionari în Paris. Numeroșele deputatiuni deîn Paris și deîn despartimentele vecine venira successive la canceli spre ai dá asigurarea ca Adunarea natiunale va fi socotita de centrulu împreunării a tutoloru cetatiani buni.

Ser'a, Cluburile Cordelianiloru și a Jacobiniloru afisera proiecte de depunerea Regelui. Clubulu Cordelianiloru dechiará într'u deîn afisurile loru cum ca cetatiani, cati cuprende în sine, fiasce carele jurara că voru strapunge pre tirani. Marat, unulu de între membrii sei, publicá un manifestu incendiariu și lu-respandí în Paris. „Poporule, dice elu, éta legiuitatea, onorea, relegiunea Regiloru. Aducetive a mente de Henriu III și de ducele de Guise. Henriu cuminecă la aceeasi méșă cu ne amiculu seu și iura la altariu amicitia eterna. De abia ese deîn besereca, imparte clientiloru spete, chiama pe ducele în cabinetusi și face al strapunge cu mii de lovituri. Incredetive juramenteloru principiloru. Demaneti'a la 19, Ludovicu XVI ridea de ai sei și se bucurá înainte, de terorea ce ve va insuffá fug'a lui. Austriani'a a sedusu pe La Fayette în noptea deîn urma; Ludovicu XVI, în vestimentu lungu a fugitu cu Delfinulu, cu femeiasii, cu fratelesii și cu tota famili'a. Elu ride acum de nebuni'a Parisianiloru, și preste pucinu va inotá în sangele loru. Cetatianiloru, fug'a ast'a e pregatita de o mana lunga preîn vendiarile Adunarei natiunale. Ve apropiati de perire. Cugetati iute de salutea voastra. Numiti îndata un dictatori, faceti se ve cada alegerea pe cetatianulu care ve arată până astadi cea mai multa lumina, zelu și fedelitate.

Faceti totu ce va dice se faceti pentru cotropirea ne amiciloru vostri. Éta minutulu de a face se cada capulu lui Bailly, La Fayette și a tutoloru scelerati deîn Statu-maior, a tutoloru vendiatori deîn Adunare. Un tribunu, un tribunu militar, seau voi sunteti pierduti fara reintregire. Până acum facui pentru scaparea voastra totu ce erá în puterea unui omu. Déca neglegeti acestu suatu deîn urma, io nu am ce ve dice mai multu, mi-éau dioa buna pentru totudeaun'a de la voi. Ludovicu XVI, în fruntea sateliteloru sei, revine se ve detune în Paris; amiculu poporului va avea un cuptoriu ardietoriu de mormentu, ci ultimui suspinu va fi pentru patria, pentru libertate și pentru voi."

V A R I E T A T I.

—Panc fara aluatu. Un medicu propune în locu de aluatu a întrebuentia Soda carbun-acra și acidu de sare, suptu acestu receptu: farina de secara 3 punti, Soda carbun-acra 2 dragme, acidu de sare 5 drag. și 25 picuri, apa 30 unc. sare $\frac{2}{3}$ unc. Panca asia facuta stá numai deîn farina, sare și apa, are gustu prea placutu, stá mai îndelungu că celu dedatu, mai usioru se mistue, nu face acréla seu frementare în stomacu, și e întogmitu mai alesu pentru omenii ce patu de durere de capu, de ventu, regairi acre, dureri în camar'a ânimei, reumatismu și calculi; afara de aceea o socotesce folositoria pentru mai multe afectiuni de piele. Modulu gătirei ei încurundu ar crutiá unei clase de omeni pierderea somnului; și 10 procentu de farina se ar peștrá. Dupa metodulu dedatu o multime de materia sacharifera deîn farina se întorce spre formarea acrelei carbonice, care înse dupa metodulu nou și fara acesta pierdere se ajunge deplinu.

—De curundu mori la London renumitul tipografu W. Clowes, proprietariulu celui mai vastu institutu de tipografia, ce erá ca o cetate pre tiermuri Tamesei. Elu fú celu de antáiu carele intruduse în tipografia puterea machineloru cu abure.

—Renumitul elenistu Fr. Jacobs mori în 3 Apr. la Gotha în principatulu Saxen-Coburg-Gota, într'al 83le anu al victii.

—Dr. Murphy, Episcopulu cat. dela Cork în Irlandia mori în adunci betranetie, și lasá dupa sine o biblioteca de 200,000 volume, și o prea scumpa și rara adunare de icone în arama. Elu erá blandu, suferitoriu, bine facatoriu și invetiatu;—în Irlandia cea seraca, unde preutii numai deîn îndurarea credentiosiloru traescu, atat'a tesauru!

—Paris, 8 Apr. Camar'a Deputatiloru dede ministrulu invetiaturei publice creditu de 162,100 fr. spre castigarea a mai multoru colectiuni scientifiche. Sum'a acésta, dice J. des D., că e mica; negresitu pentru Francia, unde spesele invetiaturei publice suie pre anu la 14 milioane franci.

Pretinlu bucatelor.

În piatiulu Blasiului, Joi 24 Apr. în c. m.

Grau curatu, 1 fl. 8. xr.	mestecatu — 50 xr.
Secara, — — — 50 xr.	Cucuruzu — 40 xr.
Alacu — — — 16 xr.	Ovesu — 26 xr.